

Volume 18, Issue 1
March 2020

ISSN 1731-8297, e-ISSN 6969-9696
<http://osap.wpia.uni.opole.pl>

ORIGINAL ARTICLE
received 2020-01-DD
accepted 2020-02-DD

Definicja legalna „rachunku” na etapie stanowienia prawnej regulacji pracowniczych planów kapitałowych. Uwagi polemiczne

Legal definition of the “account” at the stage of legal regulation of employee capital plans. Polemical comments

ANNA LICHOSIK

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID: 0000-0002-6727-6648, anna.lichosik@us.edu.pl

Citation: Lichosik, Anna. 2020. Definicja legalna „rachunku” na etapie stanowienia prawnej regulacji pracowniczych planów kapitałowych. Uwagi polemiczne. *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne* 18(1): 91–104. DOI://10.25167/osap2166

Abstract: The study will present the legal definitions of the “account” accepted by the project provider on the basis of individual draft Act on employee capital plans, i.e. the draft Act on employee capital plans of February 8, 2018, the draft act on employee plans of capital dated 24 May 2018 draft of the Act on Employee Capital Plans of 4 July 2018, as well as on the ground of the finally passed Act on Employee Capital Plans of 4 October 2018, the draft act on employee plans of capital dated 20 August 2018, the draft act on employee plans of capital dated 27 August 2018. In such a concept, a work arrangement has been planned, i.e. by reference to specific regulations of the proposed projects and the act, considerations regarding the definition of a legal “account” will be presented.

Keywords: account, investments, fund

Abstrakt: W opracowaniu zostały przedstawione przyjmowane przez projektodawcę definicje legalne „rachunku” na gruncie poszczególnych projektów ustawy o pracowniczych planach kapitałowych, tj. projekcie ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 8 lutego 2018 r., projekcie ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 24 maja 2018 r., projekcie ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 4 lipca 2018 r., projekcie ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 20 sierpnia 2018 r., projekcie usta-

wy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 27 sierpnia 2018 r., a także na gruncie ostatecznie uchwalonej ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych. W takiej też koncepcji został zaplanowany układ pracy, tj. poprzez odniesienie do poszczególnych regulacji proponowanych projektów i ustawy zostały przedstawione rozważania dotyczące definicji legalnej „rachunku”.

Słowa kluczowe: rachunek, inwestycje, fundusz

1. Wstęp

Podstawową tezę badawczą niniejszego opracowania jest wykazanie braku konsekwencji projektodawcy w proponowanych projektach ustawy o pracowniczych planach kapitałowych w zakresie definicji legalnej pojęcia „rachunku”. Do momentu uchwalenia ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych¹ projektodawca przedstawił kilka projektów ustawy o pracowniczych planach kapitałowych, tj. projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 8 lutego 2018 r.², projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 24 maja 2018 r.³, projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 4 lipca 2018 r.⁴, projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 20 sierpnia 2018 r.⁵, projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 27 sierpnia 2018 r.⁶

W takim też układzie zostały przedstawione podstawowe tezy niniejszego artykułu, tj. poprzez odniesienie do poszczególnych regulacji proponowanych projektów sformułowano wątpliwości dotyczące definicji legalnej pojęcia „rachunku” na gruncie szeroko pojętej regulacji pracowniczych planów kapitałowych, przez którą autorka rozumie zarówno wszystkie projekty ustawy o PPK, jak i obowiązujący już tekst ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych.

W opracowaniu wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną, dokonując analizy poszczególnych przepisów projektów ustawy o pracowniczych planach kapitałowych, a także ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych

¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 2215 z późn. zm.

² <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12308305/12491758/12491759/dokument329974.pdf> (dostęp: 02.01.2020); dalej: projekt z 08.02.2018 r. lub projekt ustawy o PPK z 08.02.2018 r.

³ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12308305/12491764/12491765/dokument343036.pdf> (dostęp: 02.01.2020); dalej: projekt z 24.05.2018 r. lub projekt ustawy o PPK z 08.02.2018 r.

⁴ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12308305/12491784/12491785/dokument350225.PDF> (dostęp: 02.01.2020); dalej: projekt z 04.07.2018 r. lub projekt ustawy o PPK z 04.07.2018 r.

⁵ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12308305/12491784/12491785/dokument359304.pdf> (dostęp: 02.01.2020).

⁶ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12308305/12491790/12491791/dokument356311.pdf> (dostęp: 02.01.2020).

planach kapitałowych⁷ oraz innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego, tj. w szczególności ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi⁸, ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych⁹, ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych¹⁰ oraz ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego¹¹.

2. Projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 8 lutego 2018 r.

Definicja legalna „rachunku” w projekcie ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 8 lutego 2018 r. zawarta została w art. 2 pkt 23. Zgodnie z tym przepisem „rachunek” to zapis w rejestrze lub subrejestrze uczestnika funduszu inwestycyjnego lub subfunduszu funduszu inwestycyjnego prowadzony na zasadach określonych w tej ustawie, a w zakresie w niej nieuregulowanym – na zasadach określonych w ustawie o funduszach inwestycyjnych.

Analizę takiego kształtu definicji legalnej „rachunku” należy sprowadzić do wyjaśnienia znaczenia poszczególnych jej elementów. Tak też w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że projektodawca identyfikuje pojęcie „rachunku” jako zapis w rejestrze uczestnika funduszu inwestycyjnego lub subrejestrze uczestnika subfunduszu funduszu inwestycyjnego. Konsekwentnie w art. 69 ust. 1 projektu z 8 lutego 2018 r. przyjęto, że rejestr uczestników tworzy się na podstawie rachunków uczestników funduszy inwestycyjnych zarządzających środkami zgromadzonymi w PPK. Wskazując jednocześnie w art. 64 projektu z 8 lutego 2018 r., że ewidencja PPK – obok ewidencji podmiotów zatrudniających, które zawarły umowy o zarządzanie PPK, czy ewidencji umów o zarządzanie PPK zawartych przez podmioty zatrudniające – obejmuje również rejestr uczestników.

Ponadto projektodawca w art. 2 pkt 28 wprowadza również definicję legalną „uczestnika”, przez którego rozumie osobę zatrudnioną, w imieniu i na rzecz której podmiot zatrudniający zawarł umowę o prowadzenie PPK z instytucją finansową, definiując przy tym osobę zatrudnioną, podmiot zatrudniający oraz instytucję finansową odpowiednio w art. 2 pkt 16, 19 i 9.

⁷ Szerzej zob. M. Wojewódka, *Ustawa o pracowniczych planach kapitałowych. Komentarz*, Warszawa 2019.

⁸ Dz.U. z 2004 r. Nr 146, poz. 1346 z późn. zm.; dalej: ustawa o funduszach inwestycyjnych lub w skrócie u.f.i.

⁹ Dz.U. z 1997 r. Nr 139, poz. 934 z późn. zm.

¹⁰ Dz.U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1207 z późn. zm.; dalej: ustawa o PPE.

¹¹ Dz.U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1205 z późn. zm.; dalej: ustawa o IKE i IKZE.

Wobec tego można stwierdzić, że ewidencja PPK składa się z rejestru uczestników, a te z kolei – z rachunków. Obserwujemy zatem swego rodzaju konstrukcję zawierania się (gradację) poszczególnych zakresów trzech ww. pojęć, którą można przedstawić następująco:

1. ewidencja PPK;
- 1.1. rejestr uczestników;
- 1.1.1. rachunek.

Analiza powyższego prowadzi do powstania szeregu wątpliwości interpretacyjnych. Wykładnia literalna definicji legalnej „rachunku” nie przesądza bowiem jednoznacznie, czy projektodawca, mówiąc, że rachunek to zapis w rejestrze uczestnika funduszu inwestycyjnego, zakresowo utożsamia określenia „uczestnik funduszu inwestycyjnego” oraz „rejestr uczestnika funduszu inwestycyjnego” z „uczestnikiem funduszu inwestycyjnego” oraz „rejestrem uczestników” w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych. Podkreślenia bowiem wymaga fakt, że projektodawca, o ile posługuje się określeniami przyjętymi w obowiązującej regulacji dotyczącej podmiotów zbiorowego inwestowania, jakimi są fundusze inwestycyjne, o tyle w projekcie ustawy o PPK z 8 lutego 2018 r. zdaje się jednak przypisywać im odmienne znaczenie.

Tego rodzaju technika legislacyjna budzi wątpliwości pod kątem popełnienia logiczno-językowego błędu ekwiwokacji. Nie wydaje się bowiem uzasadniony zabieg regulacyjny polegający na wprowadzaniu takich samych pojęć do dwóch różnych aktów prawnych, aczkolwiek uzupełniających się i funkcjonujących w tym samym segmencie instytucji zbiorowego inwestowania, a jednocześnie nadawanie tym pojęciom odmiennego znaczenia.

O ile projektodawca instytucjonalnie identyfikuje pracownicze plany kapitałowe z koncepcją funkcjonujących na rynku kapitałowym funduszy inwestycyjnych, wprost wskazując w art. 2 pkt 4 projektu z 8 lutego 2018 r., że fundusz inwestycyjny to fundusz inwestycyjny otwarty, specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty lub fundusz zagraniczny, o których mowa w ustawie o funduszach inwestycyjnych, o tyle budzi jednak wątpliwości dalsza projektowana regulacja w zakresie rejestru uczestników. Czy można na gruncie projektu ustawy o PPK z 8 lutego 2018 r. rejestrowi uczestnika przypisywać znaczenie i charakter rejestru uczestników funkcjonującego na gruncie ustawy o funduszach inwestycyjnych, skoro sam rejestr uczestnika funduszu inwestycyjnego na gruncie projektu ustawy o PPK z 8 lutego 2018 r. nie został zdefiniowany?

Zgodnie z art. 87 ust. 1 i 2 u.f.i. fundusz inwestycyjny otwarty prowadzi rejestr uczestników funduszu, który zawiera w szczególności: dane identyfikujące uczestnika funduszu; liczbę jednostek uczestnictwa należących do uczestnika; datę nabycia, liczbę i cenę nabycia jednostki uczestnictwa; datę odkupienia, liczbę odkupionych jednostek oraz kwotę wypłaconą uczestnikowi za odkupione jednostki; datę oraz kwotę dochodów funduszu wypłaconych uczestnikowi;

informacje o pełnomocnictwach udzielonych lub odwołanych przez uczestnika funduszu; wzmiankę o zastawie ustanowionym na jednostkach uczestnictwa.

Jeżeli funduszem z wydzielonymi subfunduszami jest fundusz inwestycyjny otwarty lub specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty, wydziela on w ramach rejestru uczestników subrejstry uczestników funduszu dla każdego subfunduszu.

Zgodnie z art. 69 ust. 2 projektu ustawy z 8 lutego 2018 r. rejestr uczestników obejmuje m.in.: dane identyfikujące uczestnika; indywidualny identyfikator uczestnika w ewidencji PPK; liczbę jednostek uczestnictwa lub tytułów uczestnictwa w danym funduszu inwestycyjnym należących do uczestnika, zewidencjonowanych na rachunkach prowadzonych przez poszczególne instytucje finansowe, przyporządkowanych do danego PPK; wysokość zgromadzonych przez uczestnika środków na rachunkach prowadzonych przez poszczególne instytucje finansowe; datę nabycia, liczbę i cenę nabycia jednostki uczestnictwa lub tytułu uczestnictwa¹².

Można zatem wnioskować, że na gruncie projektu ustawy o PPK z 8 lutego 2018 r. pojęcie „rejestru uczestników” jest zakresowo szersze od pojęcia „rachunku”. Zgodnie z projektem ustawy „rejestr uczestników” tworzy się na podstawie rachunków uczestników funduszy inwestycyjnych i ma być on prowadzony przez Polski Fundusz Rozwoju¹³ w ramach ewidencji PPK, przy czym – wnioskuje się z dyspozycji projektowanego art. 2 pkt 25 – sam rachunek prowadzony będzie przez fundusz inwestycyjny zarządzany przez wybraną instytucję finansową.

Dokonując analizy porównawczej zakresów pojęcia „rejestru uczestników” na gruncie projektu ustawy o PPK z 8 lutego 2018 r. oraz ustawy o funduszach inwestycyjnych, należy stwierdzić, że zakresy informacji, jakie zawierają te rejestry, są częściowo zbieżne. Do podstawowych danych powtarzających się w obydwu rejestrach należy zaliczyć: dane identyfikujące uczestnika; liczbę jednostek uczestnictwa lub tytułów uczestnictwa w danym funduszu inwestycyjnym należących do uczestnika; datę nabycia, liczbę i cenę nabycia jednostki uczestnictwa.

Projektodawca w zupełnie odmienny sposób – niż dzieje się to na gruncie ustawy o funduszach inwestycyjnych – definiuje uczestnika, tj. jako osobę zatrudnioną, w imieniu i na rzecz której podmiot zatrudniający zawarł umowę o prowadzenie PPK z instytucją finansową.

¹² Przy czym liczba jednostek uczestnictwa lub tytułów uczestnictwa w danym funduszu inwestycyjnym należących do uczestnika oraz wysokość zgromadzonych przez uczestnika środków na rachunkach prowadzonych przez poszczególne instytucje finansowe powinna zostać odzwierciedlona z uwzględnieniem podziału na jednostki uczestnictwa lub tytuły uczestnictwa nabyte ze składek osoby zatrudnionej, podmiotu zatrudniającego oraz składki powitalnej i dopłat rocznych.

¹³ Polski Fundusz Rozwoju Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, o którym mowa w art. 2 pkt 8 lit. b ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2016 r., poz. 2259 z późn. zm.).

Ponadto w ustawie o funduszach inwestycyjnych w ogóle nie występuje pojęcie „rachunku” jako zapisu w rejestrze. Odnajdujemy jedynie takie określenia, jak rachunek papierów wartościowych, rachunek pieniężny, rachunek zbiorczy, rachunek bankowy czy rachunek funduszu.

3. Projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 24 maja 2018 r. oraz z dnia 4 lipca 2018 r.

W efekcie procesu konsultacji publicznych w dniu 24 maja 2018 r. przedstawiony został drugi, zmieniony projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych. Definicja legalna „rachunku” została nieznacznie zmieniona głównie w wyniku dopuszczenia przez projektodawcę możliwości gromadzenia środków również w ramach funduszy emerytalnych.

Koncepcja rachunku została jednocześnie doprecyzowana w ten sposób, że projektodawca wskazuje, iż jest to „rachunek PPK” stanowiący zapis w rejestrze lub subrejestrze uczestnika PPK funduszu inwestycyjnego, subfunduszu funduszu inwestycyjnego lub funduszu emerytalnego prowadzony na zasadach określonych w ustawie o PPK, a w zakresie w niej nieuregulowanym – na zasadach określonych w ustawie o funduszach inwestycyjnych oraz w ustawie o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

W projekcie tym wyraźnie wskazano, że chodzi o rachunek PPK, który stanowi zapis w rejestrze lub subrejestrze uczestnika PPK funduszu inwestycyjnego, subfunduszu funduszu inwestycyjnego lub funduszu emerytalnego. Dookreślone zostało również pojęcie uczestnika PPK i nie jest to już wyłącznie osoba zatrudniona, w imieniu i na rzecz której podmiot zatrudniający zawarł umowę o prowadzenie PPK z instytucją finansową, ale osoba, w imieniu i na rzecz której podmiot zatrudniający zawarł umowę o prowadzenie PPK z instytucją finansową, lub osoba, która posiada środki w PPK.

Na etapie projektu ustawy o PPK z 24 maja 2018 r. definicja legalna „rachunku PPK” w dalszym ciągu budziła wątpliwości interpretacyjne. Odwołanie się do uczestnika PPK w zestawieniu z funduszem inwestycyjnym wprowadza zamęt terminologiczny. Brak bowiem normatywnej regulacji pojęcia „uczestnika PPK funduszu inwestycyjnego”. Jak już była wcześniej mowa, ustawa o funduszach inwestycyjnych w brzmieniu obowiązującym na etapie stanowienia prawnej regulacji pracowniczych planów kapitałowych¹⁴ posługiwała się pojęciem uczest-

¹⁴ W dniu 1 lipca 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz.U. z 2018 r., poz. 2243), na mocy której uchylono m.in. art. 6 ust. 1 pkt 4 u.f.i., który jako uczestnika kwalifikował również osoby wskazane w ewidencji uczestników funduszu jako posiadacze certyfikatów inwestycyjnych, jakie nie mają formy dokumentu. Powyższe stanowiło konsekwencję wprowadzenia obowiązku dematerializacji wszystkich certyfikatów inwestycyjnych, a w efekcie braku

nika na określenie osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej:

1) na rzecz których w rejestrze uczestników funduszu są zapisane jednostki uczestnictwa lub ich ułamkowe części albo

2) będących posiadaczami rachunku papierów wartościowych, na którym są zapisane certyfikaty inwestycyjne, albo będących osobami uprawnionymi z certyfikatów inwestycyjnych zapisanych na rachunku zbiorczym, albo

3) uprawnionych z certyfikatów inwestycyjnych w formie dokumentu, albo

4) wskazanych w ewidencji uczestników funduszu jako posiadacze certyfikatów inwestycyjnych, które nie mają formy dokumentu.

W projekcie ustawy o PPK z dnia 24 maja 2018 r. projektodawca tworzy konstrukcję prawną „uczestnika PPK”, który – w myśl definicji wprowadzonych na gruncie tego aktu prawnego – oznacza osobę, w imieniu i na rzecz której podmiot zatrudniający zawarł umowę o prowadzenie PPK z instytucją finansową, lub osobę, która posiada środki w PPK (uczestnik PPK), a fundusz inwestycyjny projektodawca definiuje jako specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty, o którym mowa w ustawie o funduszach inwestycyjnych, lub ubezpieczeniowy fundusz kapitałowy, o którym mowa w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej¹⁵. I tego rodzaju zestawienie pojęć w projektowanym akcie prawnym w odniesieniu do już obowiązujących na gruncie obowiązującej ustawy o funduszach inwestycyjnych należy uznać za pozbawione uprzednio przyjętej konsekwencji legislacyjnej w obrębie danej gałęzi prawa.

Poza powyższym warto zwrócić uwagę, że projektodawca w drugiej wersji projektu ustawy o PPK w dalszym ciągu definiuje poprzednio „rachunek”, a obecnie już „rachunek PPK” jako zapis w rejestrze lub subrejestrze uczestnika PPK (poprzednio „uczestnika”) funduszu inwestycyjnego, subfunduszu funduszu inwestycyjnego lub funduszu emerytalnego, jednocześnie jednak samo pojęcie rejestru uczestnika z projektu ustawy zostało usunięte. Pojawia się zatem wątpliwość co do tego, jak sam projektodawca identyfikuje zależność współistniejących pojęć. Z jednej bowiem strony odwołuje się do konstrukcji prawnych znanych już w obowiązujących regulacjach prawnych, jak np. rejestr uczestników funduszu inwestycyjnego na gruncie ustawy o funduszach inwestycyjnych, a z drugiej strony wprowadzając konstrukcję uczestnika PPK funduszu inwestycyjnego, jednoznacznie rozróżnia te konstrukcje, posługując się w zasadzie tożsamą terminologią.

Ponadto z analizy art. 64 projektu ustawy o PPK z dnia 24 maja 2018 r. wynika, że projektodawca pojęcie „rejestru uczestników” jako jednej z części

celowości funkcjonowania takiej konstrukcji prawnej jak ewidencja uczestników funduszu inwestycyjnego, o jakiej była mowa w art. 123 ust. 3 u.f.i.

¹⁵ Ustawa z dnia 11 września 2015 r., Dz.U. z 2015 r., poz. 1844.

ewidencji PPK zastąpił konstrukcją, jaką jest „ewidencja uczestników PPK”. Tak też w myśl art. 64 projektu ustawy o PPK z dnia 24 maja 2018 r. ewidencja PPK obejmuje ewidencję:

- 1) instytucji finansowych spełniających wymogi, o których mowa w art. 55 ust. 1 projektu;
- 2) podmiotów zatrudniających, którzy zawarli umowy o zarządzanie PPK;
- 3) umów o zarządzanie PPK zawartych przez podmioty zatrudniające;
- 4) uczestników PPK.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 projektu ustawy o PPK z 24 maja 2018 r. ewidencję uczestników PPK (poprzednio – rejestr uczestników) tworzy się na podstawie rachunków PPK uczestników PPK funduszy zdefiniowanej daty zarządzających środkami zgromadzonymi w PPK. Ewidencja uczestników PPK, podobnie jak poprzednio projektowany rejestr uczestników, obejmuje: dane identyfikujące uczestnika PPK; liczbę jednostek uczestnictwa lub tytułów uczestnictwa w danym funduszu inwestycyjnym albo liczbę jednostek rozrachunkowych w danym funduszu emerytalnym należących do uczestnika PPK, zewidencjonowanych na rachunkach PPK prowadzonych przez poszczególne instytucje finansowe, czy datę nabycia, liczbę i cenę nabycia jednostki uczestnictwa lub tytułu uczestnictwa.

Konstrukcja prawna ewidencji uczestników funduszu inwestycyjnego na etapie stanowienia prawnej regulacji pracowniczych planów kapitałowych również była krajowemu prawodawcy znana i wprost uregulowana w ustawie o funduszach inwestycyjnych, przy czym zakres tej konstrukcji prawnej dotyczył wyłącznie funduszu inwestycyjnego zamkniętego. Zgodnie bowiem z art. 123 ust. 2 u.f.i. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2019 r. w przypadku, gdy certyfikaty inwestycyjne funduszu inwestycyjnego zamkniętego nie mają formy dokumentu, prawa z nich powstają z chwilą dokonania wpisu w ewidencji uczestników funduszu i przysługują osobie w niej wskazanej jako posiadacz certyfikatu inwestycyjnego. Zgodnie z uprzednio obowiązującą regulacją zawartą w art. 123 ust. 3 u.f.i. ewidencja uczestników funduszu inwestycyjnego zamkniętego zawierała w szczególności dane identyfikujące uczestnika funduszu oraz w odniesieniu do certyfikatów inwestycyjnych poszczególnych emisji należących do uczestnika: 1) liczbę, rodzaj i serię certyfikatów; 2) liczbę głosów przypadających na certyfikat imienny, który jest uprzywilejowany w zakresie prawa głosu; 3) wskazanie ograniczeń zbywalności certyfikatu; 4) datę i czas zawarcia transakcji.

Projekt ustawy o PPK z dnia 4 lipca 2018 r. nieznacznie modyfikował elementy ewidencji PPK, przy czym w dalszym ciągu ewidencja uczestników PPK stanowiła jedną z jej składowych. Również pojęcie rachunku PPK w tym projekcie ustawy nie odbiegało od tego przyjętego na gruncie projektu z dnia 24 maja 2018 r. Definiując jednak w art. 2 pkt 27 pojęcie „środków”, projektodawca już nie odwoływał się do „rachunku uczestnika”, jak na gruncie projektu ustawy z 8 lutego 2018 r., czy „rachunku PPK uczestnika PPK”, jak na gruncie

projektu ustawy z 24 maja 2018 r., ale wprost wskazywał na „rachunek funduszu inwestycyjnego”, co pokazuje odwołanie do konstrukcji „rachunku funduszu inwestycyjnego”, jaka funkcjonuje na gruncie ustawy o funduszach inwestycyjnych.

4. Projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 20 sierpnia 2018 r. oraz z dnia 27 sierpnia 2018 r.

Kolejna wersja projektu ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 20 sierpnia 2018 r. w dużej części usunęła wątpliwości interpretacyjne pojawiające się na gruncie wcześniejszych projektów ustawy o PPK. Mianowicie projektodawca pojęcie „rachunku PPK” zdefiniował jako zapis w rejestrze uczestników funduszu inwestycyjnego lub w subrejestrze uczestników subfunduszu funduszu inwestycyjnego z wydzielonymi subfunduszami, lub w rejestrze członków funduszu emerytalnego, lub wyodrębniony rachunek w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym, prowadzony na zasadach określonych w niniejszej ustawie, a w zakresie w niej nieuregulowanym – na zasadach określonych w ustawie o funduszach inwestycyjnych oraz w ustawie o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Taki kształt definicji legalnej „rachunku PPK” pozwala jednoznacznie stwierdzić, że projektodawca postrzega „rachunek PPK” jako zapis w rejestrze uczestnika funduszu inwestycyjnego, a nie uczestnika PPK. Konstrukcja definicji legalnej „rachunku PPK”, wprowadzonej w projekcie ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 20 sierpnia 2018 r., pozwala dostrzec intencję projektodawcy niejako do wprowadzenia regulacji pracowniczych planów kapitałowych w ramy obowiązujących już regulacji instytucji zbiorowego inwestowania, również w zakresie przyjętej nomenklatury.

Powyższe rozwiązania należy ocenić bardzo pozytywnie. O ile bowiem na gruncie wcześniejszych projektów ustawy o pracowniczych planach kapitałowych projektodawcy można było zarzucić brak konsekwencji w proponowanej definicji legalnej „rachunku PPK”, o tyle definicja wprowadzona do projektu z dnia 20 sierpnia 2018 r. wyraźnie wskazuje, że rachunek PPK stanowi zapis w rejestrze uczestników funduszu inwestycyjnego lub w subrejestrze uczestników subfunduszu funduszu inwestycyjnego z wydzielonymi subfunduszami, który prowadzony jest na zasadach określonych w ustawie o PPK, a w zakresie w niej nieuregulowanym – na zasadach określonych w ustawie o funduszach inwestycyjnych. Wyraźne zatem doprecyzowanie, że chodzi o zapis w rejestrze uczestnika funduszu inwestycyjnego, a nie uczestnika PPK, należy uznać za jak najbardziej słuszne i trafne.

Odnosnie do definicji legalnej „środków”, jaka funkcjonowała na gruncie poprzednich projektów ustawy o PPK, należy wskazać, że definicja ta uległa znacznej transformacji. Mianowicie art. 2 ust. 1 pkt 27 projektu ustawy o PPK z dnia 20 sierpnia 2018 r. wprowadził definicję legalną „środków zgromadzo-

nych na rachunku PPK”, przez które rozumie jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych lub subfunduszy wydzielonych w funduszach inwestycyjnych z wydzielonymi subfunduszami lub jednostki uczestnictwa ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, nabywane przez uczestnika PPK za wpłaty, wpłaty dodatkowe, dopłaty roczne, przyjęte wypłaty transferowe lub za środki przekazane z tytułu konwersji lub zamiany, lub zgodnie z art. 87 ust. 21 tego projektu, albo jednostki rozrachunkowe funduszy emerytalnych, na które uczestnikowi PPK przeliczane są takie wpłaty, wpłaty dodatkowe, dopłaty roczne, wypłaty transferowe lub środki.

Widoczna jest zatem zmiana w postrzeganiu przez projektodawcę konstrukcji całego systemu funkcjonowania pracowniczych planów kapitałowych. Nowo wprowadzone definicje legalne „rachunku PPK” oraz „środków” wskazują, że projektodawca definitywnie postanowił osadzić pracownicze plany kapitałowe zarówno w realiach funkcjonowania funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych oraz zakładów ubezpieczeń, jak i w ich normatywnej regulacji.

Zarówno projekt ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 27 sierpnia 2018 r., jak i tekst obowiązującej już ustawy z dnia 4 października 2018 r. w zakresie definicji legalnej pojęcia „rachunku PPK” i „środków zgromadzonych na rachunku PPK” nie wprowadzają zmian w stosunku do definicji legalnej, jaką przewidywał projekt z dnia 20 sierpnia 2018 r., zatem uwagi poczynione powyżej pozostają w pełni aktualne również w tym zakresie.

5. Zakończenie

Jednoznacznie należy podkreślić, że autorka niniejszego opracowania nie neguje wprowadzania nowych definicji legalnych czy nowych konstrukcji prawnych, obowiązujących chociażby wyłącznie na gruncie danego aktu prawnego, jednak zarówno w projekcie ustawy o PPK z 8 lutego 2018 r., 24 maja 2018 r., jak i z 4 lipca 2018 r. zostało to uczynione w sposób niekonsekwentny, a nawet mylący.

W ww. projektach ustawy o PPK pojęcie „rachunku PPK” zostało zdefiniowane jako zapis w rejestrze lub subrejestrze uczestnika PPK funduszu inwestycyjnego, a jednocześnie pojęcie „rejestru uczestnika” zostało z projektu ustawy usunięte, natomiast konstrukcja prawna „rejestru uczestnika PPK funduszu inwestycyjnego” w ogóle nie istniała.

Wydaje się, że w początkowej fazie przygotowywania ustawy o pracowniczych planach kapitałowych projektodawca w ogóle nie czerpał z konstrukcji prawnych przyjętych w obowiązujących już regulacjach systemu oszczędzania na cele emerytalne, takich jak pracownicze programy emerytalne¹⁶ czy indywidualne konta emerytalne oraz indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego.

¹⁶ Zob. szerzej: J. Skoczyński, *Nowa regulacja pracowniczych programów emerytalnych*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2004, nr 9, s. 21; I. Sierocka, *Przystąpienie do pracowniczego programu*

Przykładowo w ustawie o pracowniczych programach emerytalnych, najbardziej chyba celowościowo zbliżonej do ustawy o pracowniczych planach kapitałowych, ustawodawca również wprowadza definicję legalną „rachunku”. Zgodnie z art. 2 pkt 16 ustawy o PPE przez rachunek rozumie się zarówno zapis w rejestrze uczestników funduszu inwestycyjnego, jak i rachunek, na który są wpłacane składki do funduszu emerytalnego, lub rachunek w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym prowadzony na zasadach określonych w ustawie o PPE, a w zakresie nieuregulowanym w ustawie o PPE – na zasadach określonych w przepisach właściwych dla tych rejestrów i rachunków. Z powyższego wynika stąd, że prawodawca dostrzega konieczność współistnienia obowiązujących regulacji zawartych w innych aktach prawnych, a bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem poszczególnych instytucji zbiorowego inwestowania.

Pomimo że na gruncie ustawy o PPE również występuje pojęcie „uczestnika”¹⁷, to jednak zarówno wprowadzona definicja legalna, jak i posługiwanie się tym pojęciem w całym tekście ustawy o PPE cechują bezwzględność i prawidłowy normatywny rygorizm. Na tle tej regulacji nie budzi wątpliwości, czy chodzi o uczestnika funduszu inwestycyjnego, czy o uczestnika PPE, czy o rejestr uczestników funduszu inwestycyjnego. Wprowadzone pojęcie uczestnika jest autonomiczne dla regulacji wprowadzonej w ustawie o PPE. Przy czym przepisy w tej materii są jasne, przejrzyste i wewnętrznie spójne. Ustawodawca w tym przypadku konsekwentnie posługuje się przyjętą terminologią, jak również w precyzyjny sposób odwołuje się do regulacji niejako pobocznych dla pracowniczych programów emerytalnych, bez których jednak nie mogłyby one funkcjonować.

Podobnie na gruncie ustawy o indywidualnych kontaktach emerytalnych oraz indywidualnych kontaktach zabezpieczenia emerytalnego prawodawca w wyrażnie wskazuje, że zarówno indywidualne konto emerytalne (IKE), jak i indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE) to wyodrębniony zapis w rejestrze uczestników funduszu inwestycyjnego, wyodrębniony rachunek papierów wartościowych lub inny rachunek, na którym zapisywane są instrumenty finansowe niebędące papierami wartościowymi, a także rachunek pieniężny służący do obsługi takich rachunków w podmiocie prowadzącym działalność maklerską lub wyodrębniony rachunek w ubezpieczeniowym funduszu kapitałowym, wyodrębniony rachunek bankowy w banku, wyodrębniony rachunek IKE w dobrowolnym funduszu emerytalnym, prowadzone na zasadach określonych ustawą o IKE i IKZE, a w zakresie w niej nieuregulowanym – na zasadach określonych

emerytalnego, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2008, nr 1, s. 97; J. Skoczyński, [w:] *Konstrukcje prawa emerytalnego*, red. T. Bińczycka-Majewska, Kraków 2005; M. Krajewski, *Charakter prawny pracowniczego programu emerytalnego*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2011, t. 83, s. 103–131.

¹⁷ I. Sierocka, *Uczestnicy pracowniczych programów emerytalnych*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2003, nr 10, s. 23; A. Kopeć, M. Wojewódka, *Pracownicze programy emerytalne. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 45.

w przepisach właściwych dla tych rachunków i rejestrów. Ustawodawca zatem jednoznacznie w tym przypadku wskazuje, do jakiej konstrukcji prawnej się odwołuje (m.in. rejestr uczestników funduszu inwestycyjnego czy rachunek papierów wartościowych), zakreślając jednocześnie ramy regulacji, w obrębie której się porusza, nie powodując przy tym wątpliwości interpretacyjnych.

Projektodawca w tekstach projektów ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 8 lutego 2018 r., 24 maja 2018 r. oraz 4 lipca 2018 r. w sposób dalece niekonsekwentny definiował pojęcie „rachunku PPK”, a w poszczególnych konstrukcjach prawnych, jakie przewidywał, zauważyć można było brak jednolitości, stabilności i pewności projektowanej regulacji. Na gruncie tekstu projektu ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 20 sierpnia 2018 r. ta niekonsekwencja została usunięta; podobnie na gruncie tekstu projektu ustawy o pracowniczych planach kapitałowych z dnia 27 sierpnia 2018 r. oraz uchwalonej ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych.

W efekcie w końcowej wersji projektu ustawy o pracowniczych planach kapitałowych oraz w tekście aktu uchwalonego nastąpiła zmiana w proponowanej uprzednio konstrukcji całego systemu funkcjonowania pracowniczych planów kapitałowych poprzez ostateczne osadzenie pracowniczych planów kapitałowych w realiach funkcjonowania funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych i zakładów ubezpieczeń oraz w ich normatywnej regulacji. W takim kształcie funkcjonowanie pracowniczych planów kapitałowych w ramach normatywnych konstrukcji obowiązujących już na gruncie takich aktów prawnych, jak ustawa o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, ustawa o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, ustawa o pracowniczych programach emerytalnych czy ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, należy ocenić pozytywnie. Ustawodawca uniknął bowiem stworzenia nowej regulacji prawnej oderwanej od systemu obowiązujących już normatywnych ram możliwości gromadzenia środków w instytucjach zbiorowego inwestowania i postanowił nową formę w postaci pracowniczych planów kapitałowych osadzić w obowiązujących już ramach.

Bibliografia

Akty prawne

- Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz.U. z 1997 r. Nr 139, poz. 934 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2004 r. Nr 146, poz. 1346 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz.U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1207 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontaktach emerytalnych oraz indywidualnych kontaktach zabezpieczenia emerytalnego.

Ustawa z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych, Dz.U. z 2018 r., poz. 2215 z późn. zm.

Opracowania

Kopeć A., Wojewódka M., *Pracownicze programy emerytalne. Komentarz*, Warszawa 2005.

Krajewski M., *Charakter prawny pracowniczego programu emerytalnego*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2011, t. 83.

Sierocka I., *Przystąpienie do pracowniczego programu emerytalnego*, „Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej” 2008, nr 1.

Sierocka I., *Uczestnicy pracowniczych programów emerytalnych*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2003, nr 10.

Skoczyński J., [w:] *Konstrukcje prawa emerytalnego*, red. T. Bińczycka-Majewska, Kraków 2005.

Skoczyński J., *Nowa regulacja pracowniczych programów emerytalnych*, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2004, nr 9.

Wojewódka M., *Ustawa o pracowniczych planach kapitałowych. Komentarz*, Warszawa 2019.

